

DISOBEDIENT BODIES

EWA PARTUM & LENKA KLODOVÁ

HUNT KASTNER

kurátorka Karolina Majewska-Güde

16|11|2024 – 18|01|2025

hunt kastner s potěšením uvádí výstavu zabývající se praxí dvou feministických umělkýň, Ewy Partum (nar. 1945, Grodzisk Mazowiecki) a Lenky Klodové (nar. 1969, Opava). Přestože se jejich díla vyznačují jinou estetikou, obsahově se obě zaměřují na emancipaci žen od omezení, stereotypů a útlaku. Výstavní projekt se z širšího hlediska soustřeďuje na dobově specifické feministické snahy ve východní a střední Evropě v období socialismu a neoliberalismu a rozehrává čínorodý dialog mezi pracemi Partum a Klodové.

Postupy obou autorek vycházejí z různých oborů a uměleckých kontextů: tvorba Ewy Partum vzešla z kritiky malířství a konceptuálního umění, tvorba Lenky Klodové pak vznikala v kontextu expanze sochařství a umění orientovaného na identitu, charakteristického pro období politické transformace. Obě se přitom rozhodly využít vlastní tělo jako umělecký nástroj skrze performativní praxi. I přes výrazně odlišné formální vlastnosti děl se Partum a Klodová zabývají feministickými tématy konstruovaného rozdělení mezi soukromou a veřejnou sférou, a to ve vztahu k vlastním tělům, rolím a stereotypům o ženách, stejně jako k údajně univerzálnímu a bezpohlavnímu jazyku. Zabývají se i takovými souvislostmi, jako je vztah mezi mateřstvím a uměleckou praxí, přičemž jejich umění přispělo k budování feministického vědomí (a povědomí). Ve svých biopolitických dílech, v nichž si podmanily administrativní jazyk, ukazují, jak státní aparát určuje status genderově podmíněných těl.

Název výstavy "Neposlušná těla" odkazuje k hlavnímu nástroji umělecké praxe Partum a Klodové – nahému ženskému tělu, jež rozvrací stávající společenské a vizuální normy. Jde o tělo používané mimo konvence tradičního umění, kde bylo spíše objektem mužského nazírání než aktivním subjektem transformativního jednání. Ve svém pro výstavu rekonstruovaném díle, *Sniedani na trava* (1971), Ewa Partum reaguje na slavný obraz Eduarda Moneta, který zobrazuje nahou ženskou postavu zbavenou jakéhokoli mytologického či symbolického alibi. Partum tak přetavila proslulý obraz v akci, v níž její jméno sebevědomě přepisuje jméno mistra moderního umění. Její performance, *Zmiana* (1974 a 1979) zase ukazují, jak autorka ustanovila tělo jako umělecký nástroj protestu proti sociálnímu a uměleckému vyloučení. Součástí výstavy je také série unikátních dobových fotografií dokumentujících performance, *Strój Ślubny*. Ta je vystavena poprvé od její realizace v roce 1981. V tomto díle Ewa Partum odhaluje instituci manželství jako patriarchální společenskou konvenci a definuje ji jako zdroj útlaku žen. Na transparentu používá feministický slogan, který sama vytvořila a který zní: „Kobiety, małżeństwo jest przeciwko wam!“ („Ženy, manželství je proti vám!“) Další díla týkající se instituce a rituálu manželství (*Private Performance*, 1985 a *Marriage Disasters*, 1985) přecházejí ze symbolické a reprezentační roviny ke zkoumání skutečné životní zkušenosti Partum.

Podobné napětí mezi soukromým a veřejným, stejně jako mezi reprezentací a akcí, lze vysledovat v díle Lenky Klodové. Ve svém raném díle *Golden Kids* (1996) autorka svěřila performanci vlastním dětem Matoušovi a Boženě, oblečeným do zlatých obleků, které si svobodně hrají v prostředí sochařského ateliéru. Zkušenost vlastního tělesna i limity performujícího těla zaznamenala v sérii nazvané *Knihovna* (2021), sádrových odlitcích autorčina torza držících stohy knih na téma menopauzy, rozvodu a rakoviny. Mezi řadry jsou přitom umístěny objektivní vědecké narativy, svědčící o faktickém poznání individuálně prožívajícího těla. V mnoha svých dílech Klodová ostatně zkoumá specificky a kulturně marginalizované ženské zkušenosti, jako je například těhotenství. Toto období Klodová neukazuje pasivně, ale uvádí těhotná těla do akce, často v absurdním kontextu, jako v instalaci *Demonstrace* (2004). Strategie subverzivní reprezentace je pro tvorbu Klodové klíčová. V instalaci *Libát/Kiss* (2006), tvořené manipulovanými reklamními plakáty, líbají přifouknuté ženské rty výlohu zevnitř. Strovnání tohoto díla s *Poems by Ewa* z počátku 70. let, ukazuje jednotu feministických cílů obou umělkýň, ale zároveň odhaluje odlišný soubor odkazů. V případě Klodové je to sexistická vizuální kultura a vtíravá agresivita reklamy a stereotypní ženství, jež ve svém díle zpochybňuje; v případě Partum je to zdánlivě univerzální bezpohlavní subjekt konceptuálního umění.

Výstava *Disobedient Bodies* ukazuje tvorbu Lenky Klodové jako nástroj pro nové čtení feministické praxe Ewy Partum, zároveň však představuje práci Ewy Partum jako aktivní kontext pro praxi Klodové, čímž obnovuje mezigenerační umělecké vazby a genealogie postsocialistického feministického umění. Cílem výstavy je nejen ukázat formální shody, motivy a témata mezi umělkyněmi, ale také ukázat, jak odlišně používaly své prostředky, jako je nahé tělo a jazyk, v různých společensko-politických kontextech. Anebo jak odlišně rozvíjely strategie, jako je provokace a sociální mobilizace ve veřejném prostoru, před politickými změnami v roce 1989 a po nich. Tímto vším projekt sleduje vznik různých proudů feministického umění ve východní a střední Evropě.

Ewa Partum (1945, Grodzisk Mazowiecki) je konceptuální umělkyně, performerka, filmařka a fotografka. Patří k první generaci polské neoavantgardy a je průkopnicí evropského feministického body artu a konceptuálního umění. V letech 1963-1965 studovala na Státní škole výtvarných umění v Lodži, od roku 1965 na Katedře grafiky a malby Akademie výtvarných umění ve Varšavě. Její praxe se vyvíjela v dialogu s polskou konstruktivistickou tradicí vztahu mezi výtvarným uměním a poezií. V polovině šedesátých let Ewa Partum přenesla diskurz o experimentální poezii do oblasti výtvarného umění, čímž se posunula od čistě dekonstruktivních gest, která ztratila svůj radikální potenciál. Od roku 1969 se zabývá lingvistickými pracemi ve snaze objevit a formulovat nový umělecký jazyk. Potvrzuje, že „akt myšlení je aktem umění“, a ve svých akcích a instalacích ve veřejném prostoru, stejně jako v mail artu nebo vizuální či „aktivní“ poezii se zaměřuje na politickou ekonomii znaků a materializaci jazyka. Partum uskutečnila svou první performanci v roce 1971, o dva roky později začala pracovat v oblasti avantgardního filmu. Od devadesátých let mají její filmy téměř výhradně feministickou tematiku.

Partum se zúčastnila mnoha samostatných i skupinových výstav, např.: *Jesteśmy* v Národní galerii umění Zachęta ve Varšavě (1991); *Wack! Art in the Feminist Revolution* v MoCA Los Angeles (2007); *European Contemporary Art Biennale Manifesta 7* v Itálii (2008); *re.-act. – feminism – performance art of the 1960s and 70s today*, Akademie der Künste v Berlíně; *REBELLE. Art and Feminism 1969-2009* v Museum voor Moderne Kunst v Arnhemu; *Gender Check. Feminity and Masculinity in the Art of Eastern Europe*, Museum Moderne Kunst ve Vídni (2009); *Promesse du passé*, Centre Pompidou v Paříži (2010); *Intense Proximity*, La Triennale, Palais de Tokyo v Paříži (2012); 18. bienále v Sydney (2012-13); *Bigger Splash Painting after Performance*, Tate Modern, Londýn (2012-13); *Transmissions: Art in Eastern Europe and Latin America, 1960-1980*, MoMA, New York (2015-16); *Zerreißprobe. Kunst zwischen Politik und Gesellschaft*, Neue Nationalgalerie, Berlin (2023); *Ewa Partum. Lovis-Corinth-Preis 2024*, Kunstforum Ostdeutsche Galerie, Regensburg (2024); *Multiple Realities*, Walker Art Center, Minneapolis, Spojené státy (2023) & Phoenix Art Museum a Vancouver Art Gallery, Kanada (2024); *Extreme Tension: Art Between Politics And Society 1945-1990*, Neue Nationalgalerie, Berlín (2023-2025); *15th Baltic Triennial* (2024-2025); *Poezie & performance. Východoevropská perspektiva*, Památník národního písemnictví (Muzeum literatury), Praha (2024).

Její díla se nacházejí ve sbírkách významných institucí po celém světě, včetně Tate Museum v Londýně, Reina Sofia v Madridu, Berlinische Galerie v Berlíně, Berlin Frac Lorraine, Generali Foundation, Vídeň, Muzeum moderního umění, Varšava, Muzeum Sztuki v Lodži a MoMa v New Yorku.

Lenka Klodová (*1969 v Opavě) je vizuální umělkyně, performerka, sochařka a pedagožka působící na české umělecké scéně od 90. let 20. století. Vystudovala Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze v ateliéru sochařství Kurta Gebauera, v roce 2005 zde také absolvovala doktorandské studium. V rámci stipendijních pobytů navštěvovala Escola de las Belas Artes v Lisabonu a Staffordshire Polytechnic ve Velké Británii. Ústředním motivem její tvorby je lidské tělo, které vnímá v rozšířeném poli a mnohovrstevnatých souvislostech, jež přesahují jeho fyzické hranice do sociální a politické sféry. Ve svých dílech se zabývá tématy souvisejícími s intimitou, sexualitou, mateřstvím a mezilidskými vztahy. V rámci těchto témat se zaměřuje na sociální a společenské konstrukty a stereotypy, které reflektuje především z genderové perspektivy, a zkoumá dynamiku, chování a situace, které z těchto společenských struktur vyplývají. Práce, které vyvíjí posledních 30 let, jsou často ambivalentní a subverzivní a zviditelňují složitost a nejednoznačnost zavedených kategorií, názorů a přesvědčení. Klodová je zakladatelkou a kurátorkou Festivalu nahých forem, který se poprvé konal v roce 2015. Od roku 2010 je vedoucí Ateliéru tělového designu na Fakultě výtvarných umění VUT v Brně.

Mezi její sólové a skupinové výstavy patří: *Z černého stínu*, GMU Hradec Králové (2022); *Koženka a jiné imitace*, PLATO (2021); *O čem mluvíme, když mluvíme o rodině*, Dům umění Ústí nad Labem (2020); *Moc bezmocných. Politické aspekty v slovenskom a českom umení po roku 1989*, Kunsthalle Bratislava (2019); *Nejdřív úcta, potom láska*, Centrum současného umění Futura (2017); *Showrooms*, Galerie NoD (2015); *VII. Nový zlínský salón*, Krajská galerie výtvarného umění Zlín (2014); *Někdy v sukni*, Moravská galerie (2014); *Vnitřní okruh v současné české fotografii*, GHMP Praha a Dom umenia Bratislava (2013); *Abeceda, etc.* galerie (2013); *Neviditelné tělo*, Dům umění Opava (2012); *Sociální potvora*, Karlin Studios (2011); *Fenomén hra a Limity těla*, NTK (2010); *Po sametu. Současné české umění s přesahy do minulosti*, Muzeum Prahy (2009); *Sexismus?*, Galerie Václava Špály (2008); *Umění porodit*, Veletřní palác Národní galerie (2006); *Insiders*, Galerie města Brna (2004); *Umění navzdory času* (2021), *5 žen, 5 otázek* (2003) a *Slepená intimita* (2001), Galerie Jelení.